

Considerații arheologice privind așezarea din epoca bronzului de la Peteni Jud. Covasna

Așezarea din epoca bronzului, peste care s-a suprapus un cimitir din epoca prefeudală (secolul al XII-lea), este situată la capătul sud-vestic al satului Peteni (comuna Zăbala) jud. Covasna, pe terasa unui pîriu. Pe acest teren mai ridicat și înconjurat la nord de un pîriu iar la sud de mlaștini, s-au stabilit în epoca bronzului purtătorii culturii Noua.

În cursul săpăturilor executate în anul 1978 și 1979 obiectivul principal a fost desvelirea cimitirului prefeudal și din această cauză a fost cercetat numai atît teren cît au ocupat mormintele cimitirului. Terenul fiind deranjat de morminte, locuințele din epoca bronzului au fost în majoritate distruse, la marginea nordică a cimitirului însă, s-au păstrat intacte cîteva bordeie și un material bogat de resturi de cultură materială, care au format inventarul bordeiilor. Aceste resturi ne ajută la încadrarea justă a așezării și la cunoașterea aspectului culturii materiale la sfîrșitul epocii bronzului din sud-estul Transilvaniei.

În campania de săpătură din anul 1978 au fost dezvelite două bordeie de formă dreptunghiulară¹, iar în anul 1979 numai o singură locuință, dar cu dimensiuni mai mari. Locuința a fost găsită la marginea nordică a așezării în casele nr. 30, 33, și s-a păstrat numai jumătate fiind deranjată de două morminte din epoca prefeudală (M. 178—179). Locuința este de formă dreptunghiulară, cu axa lungă E—V. Partea de sud a locuinței a fost distrusă de mormîntul nr. 178/a. Delimitarea locuinței s-a putut realiza pe baza podelei de lut bătătorit, acoperită cu fragmente de vase și oase de animale. Vatra de formă circulară, făcută din lut, a fost așezată la mijlocul locuinței și nu s-a păstrat intactă (fig. 1). Inventarul bor-

deiului constă din fragmente din diferite tipuri de vase care sînt făcute cu mîna, din pastă compactă sau poroasă. Sînt vase cu buza dreaptă, cu pîntecele puțin bombat și cu fund plat; sînt cu și fără decor, prevăzute cu patru toarte mici. Astfel de vase întregi se află în colecția muzeului din Sf. Gheorghe descoperite fiind întîmplător cu ocazia aratului pe acest loc, deja la începutul secolului².

Ornamentele folosite sînt: briu alveolat sau crestat, incizii, butoane, împunsături cu unghia și decorul cu mătura (Besenstrich) (fig. 4/1—4). Au mai fost găsite și fragmente din vase prevăzute cu două toarte supraînălțate, trase din marginea vasului. Partea superioară a toartelor se termină într-o creastă sau într-un buton cilindric (fig. 4/6).

În afară de acest material ceramic, în casele săpate au mai fost găsite multe fragmente de vase și unelte de uz casnic, care aparțin locuințelor distruse cu ocazia săpării mormintelor cimitirului prefeudal. În caseta nr. 50 la o adîncime de 1 m a fost găsită o amforă aproape întreagă (numai o bucată îi lipsește din margine). Amfora a fost găsită izolat și a fost așezată cu gura în sus. Are gît cilindric, prevăzut cu două toarte cu pîntec bombat și fundul plat. Corpul vasului este ornamentat cu linii geometrice incizate. Dimensiunile: înălțimea = 28 cm; diam. gurii = 10 cm; diam. fundului = 8 cm (fig. 2).

Unelte sînt făcute din os, piatră și din lut ars. Unelte din os sînt ace și sule, capete de omoplate de bou crestate și alte obiecte cu destinație necunoscută. Unelte din piatră sînt: lame, răzuitoare și pietre de măcinat, confecționate din rocă dură de culoare sură, din bazalt. Unelte de lut ars sînt reprezentate prin prîsnele de lut.

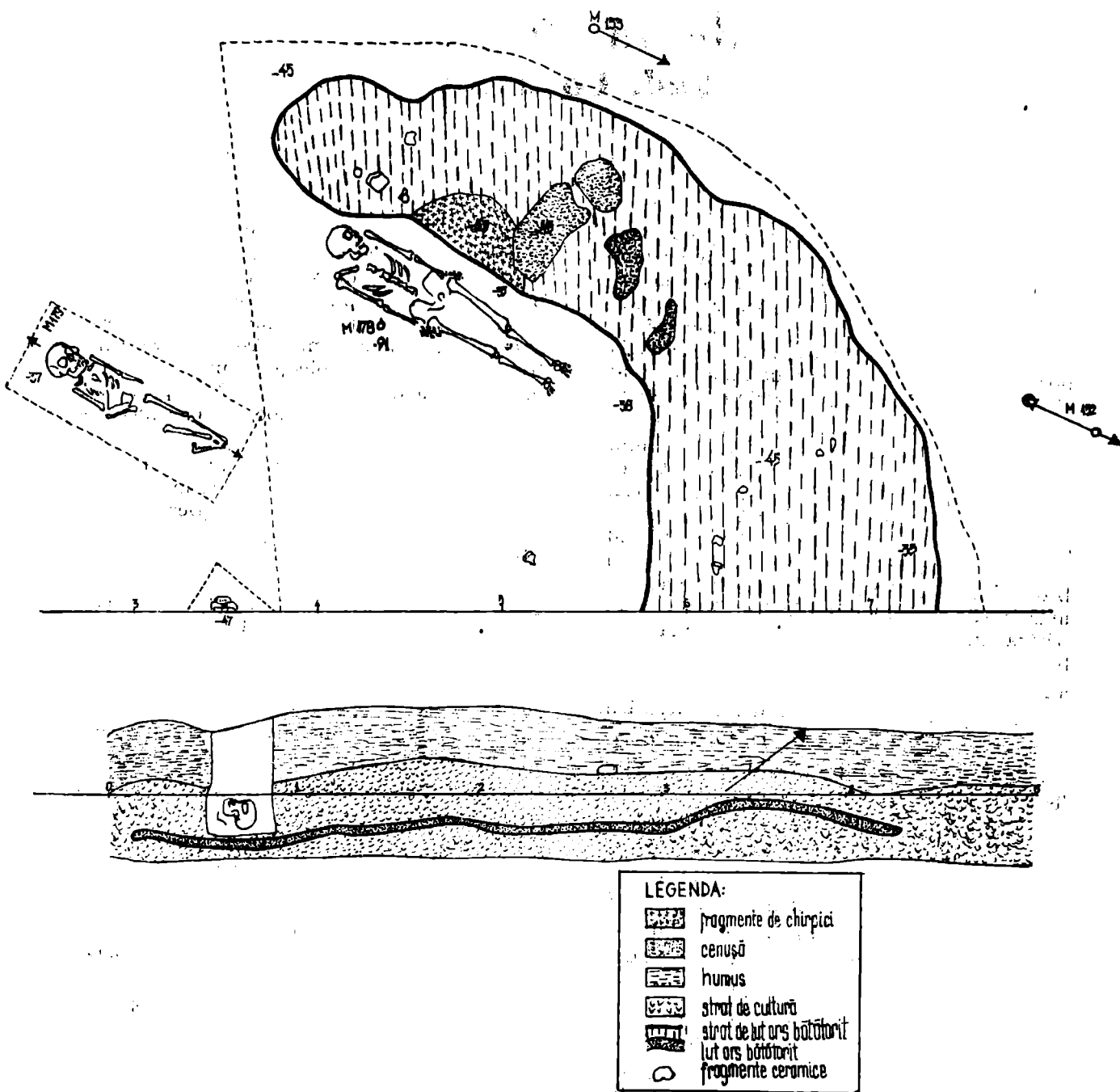

Fig. 1. Peteni. Planul locuinței din C 30—33.

Fig. 2. Peteni. Amforă.

Materialul ceramic este variat și bogat. Pe lângă tipurile de vase deja cunoscute, în anul acesta a apărut un nou tip de vas, amfora cu două toarte. Forma ei se înscrie în tipul vaselor cu gîtul înalt și toarta înaltă, cunoscute din perioada timpurie a epocii bronzului, din cultura Schneckenberg și Ciomortan³. Prin urmare arată o tradiție legată de culturile locale din epoca bronzului timpuriu din sud-estul Transilvaniei. În campania de săpătură din anul 1978, ca și în anul 1979, au fost găsite fragmente de vase de aspect de cultură din prima vîrstă a fierului⁴ (Hallstatt A, fig. 3/1—5). Un fragment decorat cu triunghiuri cu capetele petrecute prezintă un ornament caracteristic pentru cultura Ciomortan (fig. 3/1, fig. 4/5). Acest fapt arată că materialul ceramic găsit în așezarea de la Peteni a păstrat unele forme și ornamente caracteristice pentru culturile atestate la începutul epocii bronzului în această regiune.

În anul 1962, cînd s-a făcut verificarea așezării, s-a constatat că unele locuințe sînt de tip cenușar⁵. În cursul săpăturilor din anii 1978—79 nu au fost găsite cenușare, numai locuințe dreptunghiulare cu vatră făcută din piatră sau din lut. Cenușarele sînt considerate

caracteristice pentru etapa timpurie a culturii Noua. Din acest fapt reiese, că așezarea a avut mai multe etape de dezvoltare, care pînă acuma nu au fost constatate stratigrafic.

Așezarea are o mare întindere. Se extinde mai ales spre nord, iar cimitirul prefeudal se extinde în direcția est-vest așa încît s-au păstrat părți intacte din așezare, care permit ca resturile de cultură ale așezării să se poată studia *in situ*.

Deocamdată ne limităm numai la însemnătatea unor aspecte ale acestei culturi, care numai în ultimii ani a format obiectivul de cercetare al specialiștilor, care se ocupă cu epoca bronzului a Transilvaniei.

NOTE

¹ Z. Székely, în *Materiale și cercetări arheologice, A XIII-a sesiune de rapoarte*, Oradea, 1979, p. 71.

² Idem, *StComSibiu*, 12, 1965, pl. 1/4, 10.

³ Idem, *Aluta*, 1970, fig. 7/1—3.

⁴ Idem, în *Materiale...*, Oradea, 1979, p. 72.

⁵ I. Nestor, în *Istoria României*, I, București, 1960, p. 131; A. C. Florescu, *ArhMold*, 2—3, 1964, p. 164.

ARCHAEOLOGICAL CONSIDERATIONS ABOUT THE BRONZE AGE SETTLEMENT FROM PETENI (COVASNA)

ABSTRACT

On the South-West boundary region of Peteni, on the terrace of the banks of the brook was brought to light a settlement from the Bronze Age, belonging to the Noua Culture. On this place were buried the beares of Bjelo Brdo Culture in the 12 century A.D. During the excavation were discovered rectangular houses wich contained fire-places made of stone or clay. In them were ceramic fragments, tools of stone and clay and graters. The shape of the pottery, especially a double handled, engraves amphora showed that the local earlier Bronze Age, especaly some types of pots, were kept from Ciomortan Culture. The pottery belonging to the Early Iron Age shaw us that the settlement was inhabited a long period. Final chronological conclusions could be taken only after researching of the whole settlement.

EXPLANATION OF THE FIGURES

Fig. 1. Peteni. The ground plan of excavation place of C.30—33.

Fig. 2. Peteni. Amphora.

Fig. 3. Peteni. Fragments of pottery.

Fig. 4. Peteni. Fragments of pottery.

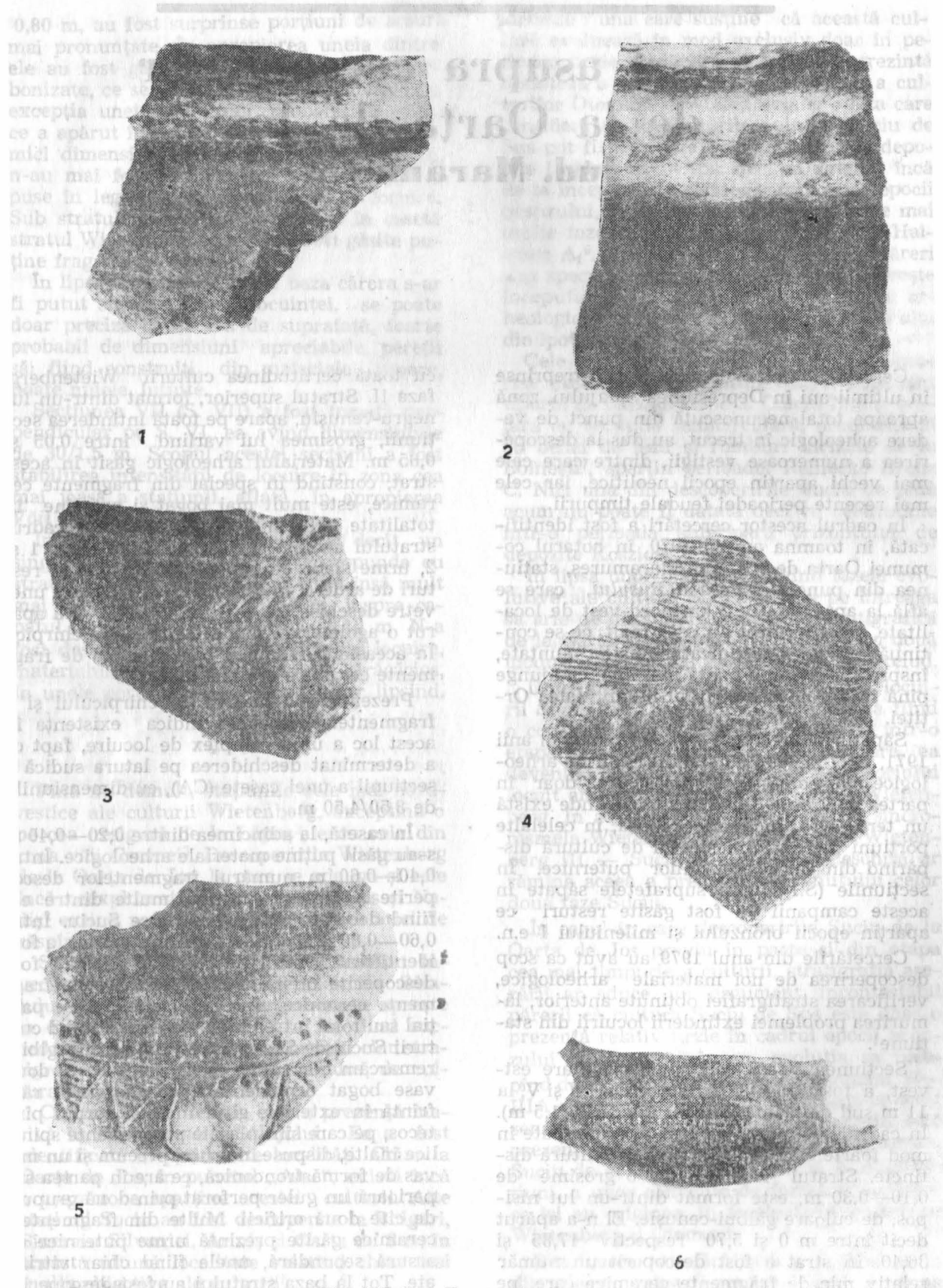

Fig. 4. Peteni. Fragmente de vase.